

## 1. Вступ.

Наш час наповнений військовими подіями і тривогами. Постійна присутність мілітарної теми не є особливістю лише українського життя, але і сучасних світових тенденцій до загострення старих конфліктів. Природно, це породжує інтерес до минулого бойових літ та до способів виживання в умовах війни.

Військова справа, пов'язані з нею озброєння, звичаї, є істотною та невід'ємною частиною людської культури – як матеріальної, так і духовної; збереження якої є важливим, загальносуспільним завданням.

Дослідження військового минулого школи є особливо актуальним з огляду на те, що цього року виповнюється 100 років від початку Української революції та відродження української державності; 100 років з часу утворення Першого українського полку імені Богдана Хмельницького та початку формування українських збройних сил; 100 років з початку збройного опору УНР проти російської агресії. Серед пам'ятних дат варто згадати про наближення 100-річного ювілею виходу України з Першої світової війни (27.01.1918), несправедливо забутої на пострадянському просторі. Цього року також виповнюється 75 від початку формування Української повстанської армії (1942), підходить 75-та річниця (28.10.2019) остаточного вигнання нацистів з України та наближається 5-та річниця (27.02.2019) сучасної російсько-української війни.

5 вересня 2017-го ми також відзначаємо 110 років Миргородській школі № 1 імені Панаса Мирного, вихованці якої проливали свою кров на фронтах двох світових воєн та у час визвольних змагань 1917-1921 рр., а її приміщення не раз використовувалось для розміщення військ та шпиталів.

З метою сприяння відродженню національних військових традицій, з огляду на велику суспільну значимість теми, її практичну корисність та для збереження історичної пам'яті ми вирішили обрати темою свого дослідження військову сторінку у житті школи.

## 2. Основна частина

### 2.1. Встановлення військових епізодів у історії Першої школи

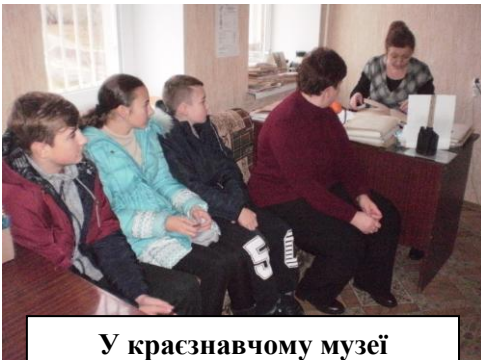
Отже, обравши предмет дослідження, ми розпочали свою роботу із



У музеї історії школи

встановлення головних сторінок військової біографії нашої школи. Працюючи у музеї історії школи з Літописом навчального закладу, ми дізналися, що 5 вересня 1907 року в Миргороді було відкрито приватну чоловічу гімназію, засновником і керівником якої був

К.С.Шварсалон. У 1909 році директором гімназії став М.Г.Ружицький. Наступного року навчальний заклад набув статусу земської гімназії. У 1913-му відбувся перший випуск учнів 8 класу чоловічої гімназії, це був останній мирний рік у житті імперії.



У краєзнавчому музеї Миргорода

Відвідавши Миргородський краєзнавчий музей ми працювали з його фондами, передусім з унікальним рукописом «Нотатки К.І. Зубковської про освіту в Миргороді». Цей документ є головним джерелом з історії Миргородської школи № 1 за її перші два десятиліття. З нього ми дізналися, що у 1915

році, у розпал Першої світової війни приміщення гімназії було передано для шпиталю, але наступного 1916-го навчання було відновлено, у приміщення було переведено також жіночу гімназію. [1]



У шкільній бібліотеці

Працюючи у шкільній бібліотеці ми встановили, що після початку революції 1917р. та громадянської війни заняття знову було припинено, а будівлю передано під шпиталь. [5] З кінця 1918р. приміщення гімназії використовувалось військами УНР.

16 лютого 1919р. заняття в чоловічій гімназії було відновлено. [4]

В березні 1919р. закривається 8-й клас гімназії, починається її реорганізація у трудову загальноосвітню школу.

У ході радянсько-німецької війни школа знову знову отримала нове призначення: з 1941 по 1943 рр. у приміщенні було розміщено на проживання німецьких солдат, а у 1943–1944 рр. тут діяв радянський госпіталь. Роботу школи було відновлено вже 1943-го року, але у приміщенні колишнього воєнторгу (у сусідньому будинку лікаря і громадського діяча К.І.Горянова). [4]



У районній бібліотеці

Працюючи у бібліотеках міста, ми познайомилися з книгою Розсохи Л.О. «З історії миргородських вулиць», з якої дізналися, що Миргородська школа № 1 не лише була місцем розташування військових підрозділів і шпиталів, але і сама перебувала у тісному мілітарному оточенні. З одного її боку, по вул. Гоголя 171/1, у будинку церковнопарафіяльної школи з 1919 по 1920 рр. було

розташовано підрозділ РККА. [8 с.43] **Додаток Б.**

З іншого, – між вулицями Гоголя і Озерною, традиційно дислокувалися війська: спершу козаки миргородського полку, потім Миргородська штатна команда, з 1904 по 1910 рр. тут стояли 1-а і 3-тя батареї Оренбурзького козачого артилерійського дивізіону. У 1917-1920 рр. тут перебували війська більшовиків, німців, УНР (у січні 1919 – Миргородський курінь), денікінців, махновців. З 1934 по 1937 рр., – 75-й артилерійський полк РККА. [8. с.48]



Зустріч з Вертелецьким В.Ю.

Відвідавши міську організацію ветеранів ми зустрілися з її головою Вертелецьким В.Ю. Із книги Вертелецького В.Ю і Сахарова К.Г. «Миргород. Ветеранська слава» ми дізналися про тісний зв'язок школи № 1 і сусідів-військових. У цьому джерелі

кавалер ордена «Червоної Зірки» *Марченко Олександр Васильович* розповідає про те, як він проходив військову службу у миргородському гарнізоні, і що саме на території Першої школи, на пустирі, у них систематично відбувалися навчання кінної справи та фехтуванню на шаблях. [1 с.126-127]

Згодом йому довелось стати учасником радянсько-фінської війни 1939-1940 рр. А з початком радянсько-німецької війни він був мобілізований і відразу потрапив під вороже бомбардування – ховатися йому довелось під деревами на території тієї самої Першої школи. [1 с.126-127]

## 2.2. Участь вихованців Миргородської гімназії у Першій світовій та Громадянській війнах

Продовживши роботу у міській бібліотеці імені Д.Гурамішвілі, ми знайшли у газеті «Прапор перемоги» статтю Москаленка Я.В. «Володимир Концевич: сто років пам'яті», з якої дізналися, що вихованець Миргородської чоловічої гімназії *Концевич Володимир Михайлович* пішов добровольцем на фронт і загинув 1915 року. На його честь на стіні гімназії було встановлено пам'ятну дошку. Смерть Володимира і наступні містичні обставини привели його рідних до Бога, – один з братів померлого – Іван став богословом, церковним істориком і письменником, а другий – Олег (Нектарій) став єпископом Сіетлу. [7]



У міській бібліотеці



Шкільний кабінет інформатики.  
Робота в інтернеті

Намагаючись знайти інших гімназистів – учасників Першої світової війни, ми продовжили пошук в інтернеті. У книзі Дяченка П.Г. «Чорні запорожці» є кілька згадок про миргородського гімназиста *Шаруду Олександра*. Цей учасник Першої світової та Громадянської воєн, кавалер

орденів Симона Петлюри та Воєнного хреста УНР та організатор Вільного козацтва у Шишаках, у 1916 році покинув навчання і потайки від батьків втік на фронт. Після Лютневої революції 1917 року повернувся до Шишак, де вступив до одного з куренів 3-го Запорозького полку ім. гетьмана Богдана Хмельницького. Під Білгородом, на кордоні України і Росії, богданівці зустрілися з кінною сотнею 2-го Запорізького полку Запорізької дивізії. Серед козацтва сотні Сашко зустрів своїх друзів – *миргородських гімназистів*, і перейшов служити до їхньої частини. Зрештою опинився в еміграції, вступив до ОУН, був арештований гестапо, помер у Торонто у 1970 році, похований з лицарськими почестями. [2]

Серед відомих воїнів – вихованців Миргородської гімназії – підполковник Армії УНР **Бокітько Володимир Михайлович**. Він народився у м. Миргород і закінчив приватну гімназію. 1900 р. був покликаний на військову службу, навчався у військовому училищі (1905), та інженерному класі при Головному інженерному управлінні. З початком Першої світової війни у 1914 р. був інженером управління Віленської та Мінської військових округ. З 01.06.1918 р. – на військовій службі УНР, був інженером для доручень Військового міністерства. З 01.02.1920 р. – дивізійним інженером 2-ї дивізії, з 23.05.1920 р. – командиром 6-го технічного куреня 6-ї Січової стрілецької дивізії Армії УНР. Після 1923 р. жив на еміграції у Каліші. [10]

**Матлін Арон Гіллелевич** (Ільїн Аркадій Ілліч) дивізійний комісар (1936), член ВКП(б) з травня 1917р. народився 1892р. у Миргороді, екстерном здав за п'ять класів гімназії. Влітку 1915 призваний до армії, став учасником Першої світової війни. Після Лютневої революції 1917р. обирався до складу ротного, полкового і дивізійного комітетів. Перебував у Червоній гвардії у м.Миргороді. У жовтні 1917р. обраний заступником голови Миргородського ревкому. У РККА з лютого 1919р. У час Громадянської війни займав посади завідувача агітаційною частиною Миргородського повітового військкомату, , начальника агітаційного поїзда імені Подвойського. З липня 1919 і до кінця війни працював на посадах

політскладу в 13-й армії. Після Громадянської війни на відповідальних посадах політскладу в сухопутних військах РККА. Нагороджений орденом Червоної Зірки (1936). [16]

Заарештований 28.12.1937р. за звинуваченням в участі у військовій змові, засуджений 02.04.1938р. до розстрілу. Вирок виконано відразу. [15]

### **2.3. Участь вихованців Миргородської гімназії у Другій світовій війні**

Про багатьох воїнів - вихованців Миргородської школи № 1 дізнаємось із книги Вертелецького В.Ю і Сахарова К.Г. «Миргород. Ветеранська слава».



**Зарембо Володимир Миколайович** 1923 р.н., учасник радянсько-німецької війни, був двічі поранений, за форсування Дніпра йому було присвоєно звання Героя СРСР, 1967 року вийшов у запас, проживав у м. Ужгород, працював в університеті. [1 с.34-35]



**Кононенко Григорій Дмитрович** 1919 р.н., учасник радянсько-фінської війни 1939-1940 рр., брав участь у прориві лінії Маннергейма, як командир гармати; учасник військової операції 1940 року проти Румунії та радянсько-німецької війни, у якій був артилеристом і розвідником. Нагороджений орденами Слави II і I ступенів та медаллю «За відвагу». Помер у 1971 році, похований у Миргороді на цвинтарі по вул. Гурамішвілі. [1 с.44-45]



**Бабенко Олексій Федорович** 1923 р.н., учасник радянсько-німецької війни, був льотчиком, потім продовжував службу у збройних силах СРСР. У 1954 році він першим на вертольоті Мі-4 досяг Північного полюсу, за що здобув звання Героя СРСР. У 1978 р. полковник Бабенко О.Ф. вийшов у відставку, проживав у Москві, помер 1996 року. [1 с.41]

**Горіна (Корсун) Галина Іллівна** народилася 03.07.1922 р. у селищі



Корсун Г.І., 1943 р.

Комишня Миргородського району, закінчила Миргородську середню школу № 1 у 1939р.; 03.08.1941 р. призвана у Червону Армію фельдшером медичної служби 37 армійського окремого понтонного батальйону 9-ї армії Південного фронту, була поранена, продовжувала службу у 342 стрілецькому полку 136-ї дивізії фельдшером медсанчастини. У бою під Сандомиром обеззброїла німецького обер-лейтенанта, за що була нагороджена орденом Червоної Зірки та пістолетом «Вальтер». За час війни винесла з полів бою 60 поранених бійців, брала у полон «язиків», стріляла зі снайперської рушниці, підривала мости, ходила у розвідку. Перев'язувала та лікувала рани льотчика Покришкіна О.І., надавала медичну допомогу командирі чехословацької бригади Людвіку Свободі, який згодом став Президентом Чехословаччини. Воювала за визволення Білорусії, Польщі, закінчила війну під Берліном. Після війни продовжувала службу у армії до 1954 року, померла 29.12.2003 р.

Нагороджена орденами Вітчизняної війни I і II ст., двома орденами Червоної Зірки, орденом Богдана Хмельницького II ст., двома медалями «За Відвагу», за форсування річки Одер її нагороджено двома медалями «За бойові заслуги», медалями «За взяття Варшави», «За взяття Кенігсберга», «За взяття Берліна». [1 с. 85-87]



**Кійко Яків Петрович** 1913 р.н., миргородець, призваний до РККА у 1931 р., служив у 75-му артполку, що дислокувався у Миргороді. Учасник оборони Ленінграда, був тяжко поранений. Закінчив вищу офіцерську школу бронетанкових та механізованих військ, потім командував 1451-м танковим полком. Захищав Ленінград, Сталінград, брав участь у боях на Курській дузі, у штурмі Дніпра, звільняв Україну, Польщу. За час війни був тричі поранений, мав контузію.

Учасник радянсько-японської війни 1945р., брав участь у боях при прориві оборони японців на перевалах Хінганських гір. Демобілізувався у

1957 році у званні гвардії підполковника. Помер у 2002 р., похований у Миргороді.

Нагороджений двома орденами бойового Червоного Прапора, двома орденами Червоної Зірки, двома орденами Вітчизняної війни, Високим орденом Монгольської Народної республіки, медалями «За оборону Ленінграда», «За оборону Сталінграда», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною», «За перемогу над Японією». [1 с. 183-184]

**Клименко Дмитро Григорович** 1926 р.н., призваний до РККА у вересні



1943 р., у складі 1235-го полку 373-ї Миргородської стрілецької дивізії форсував Дніпро у районі Сосновки, брав участь у боях за місто Черкаси та у розгромі Корсунь-Шевченківського угруповання німецьких військ, де був тяжко поранений, лікувався у евакогоспіталі № 3117, який був розташований у приміщенні Миргородської середньої школи № 1, де Дмитро Григорович навчався до війни. Звільнений із РККА по інвалідності.

Нагороджений орденами Вітчизняної війни I ст., «За мужність» II ст., медалями «За перемогу над Німеччиною». [1 с. 103]

**Ксьонз Микола Андрійович** 1924 р.н., миргородець, у квітні 1943 р.



Відправлений до Німеччини для примусових робіт, у 1945 р. звільнений розвідниками 17-ї механізованої бригади і разом із бійцями цієї бригади вирушив на штурм Берліна, брав участь у боях за місто Брандербург і Прагу, де 08.05.1945 р. Ксьонз був тяжко поранений, після лікування демобілізований, працював у колгоспах Миргородського району.

Нагороджений орденом Вітчизняної війни II ст., медаллю «За звільнення Праги». [1 с. 114-115]



**Пащенко Михайло Миколайович** 1924 р.н., миргородець, у 1941 р. на відмінно закінчив Миргородську школу № 1, з початком радянсько-німецької війни був записаний у ополчення, брав участь у бою під Красноградом, попав у полон і втік до



Миргорода. Був висланий на примусові роботи до Німеччини та в Шепетівці ешелон зупинили і всіх переселили у концтабір для полонених, де він пробув 6 місяців. Під час евакуації табору, під Ізяславом неподалік Нового Села знову втік, вступив до партизанського загону Кам'янець-Подільського з'єднання під командуванням Сабурова, брав участь у підриві німецьких ешелонів під Ковелем. Потім направлений на фронт для оборони Ковеля, воював на I-му Білоруському фронті, був поранений, після лікування демобілізований як інвалід війни II групи. У 1953 р. переїхав до Миргорода. Працював завідувачим Хомутецькою ветлікарнею, потім - у Миргородській райветлікарні лікарем. У 1990 р. вийшов на пенсію.

Нагороджений орденами Слави III ст., Вітчизняної війни I ст., медалями «За перемогу над Німеччиною». [1 с. 56-57]

#### **2.4. Знахідки часів Другої світової війни на території Першої школи**

У середині травня 2015 на території Миргородської ЗОШ №1 імені



Панаса Мирного було виявлено залишки боєприпасів часів Другої світової війни. Серед них: залишки латунної стрічки для упаковки, осколки боєприпасів, дві відстріляні гільзи від патронів німецьких та радянських рушниць чи кулеметів.

Оскільки маркування на денці гільз збереглися, то ми можемо встановити їх походження. Розшифруємо значення цих надписів: маркування «P 120» фіксує виробника: Dynamit A.G., Werk Hannover-Empelde, «S\*» вказує на те, що гільза складається винятково з латуні, «7» – це номер партії, а «1935» – рік випуску боєприпаса. Отже, ця гільза належить 7,92 мм патрону німецького походження.

Інша гільза містить маркування «60» – це код заводу-виробника – Фрунзе (Бішкек), а «1940» – це рік випуску. Отже, це гільза 7,62 мм патрону радянського виробництва. [13]

Залишки латунної стрічки для упаковки боєприпасів вказують на перебування військ на території школи, а наявність відстріляних гільз а особливо – осколків, підтверджують факт боїв у Миргороді, його обстрілів та бомбардувань у ході Другої світової війни.

## **2.4. Шпиталі у Першій школі**

### **2.4.1. У період Першої світової війни**

Як ми знаємо, у ході обох світових воєн приміщення Миргородської школи № 1 використовувалося для розміщення і лікування поранених. Спробуємо встановити імена бійців, які лікувались у стінах нашої школи.

Передусім коротко згадаємо про розвиток шпитально-медичної служби у Миргороді. 1904 року було завершено будівництво нової міської лікарні [9 с.70] на теперішній вулиці Лікарняній. [8. с.123] Її потужності виявились недостатніми. З початком Першої світової війни, за ініціативи миргородського комітету Червоного Хреста, у приміщенні Дворянського зібрання було розгорнуто шпиталь для поранених солдатів на 100 ліжок. [8 с.188] Керівником медичного закладу був місцевий лікар, соратник І.А.Зубковського у питанні дослідження лікувальних властивостей миргородської води – Мейер-Лейб Ісайович Красильщиков. [9 с.149]

У наступному 1915 та 1916 рр. для шпиталю було передано приміщення гімназії. 1916 навчання було відновлено, але вже після початку революції 1917р. будівлю знову повернули під шпиталь. [5]

Ще один лазарет для поранених було відкрито у 1915 році у будинку заможної родини Дяченків (пров. Гончарний 17). [8 с.186]

Встановивши, що і за розмірами приміщення і за часом його використання, головним місцем лікування поранених солдатів за часів Першої світової війни у Миргороді була будівля гімназії; ми продовжили пошук в інтернеті бійців, які тут відновлювали здоров'я. Всього нам вдалося знайти імена десяти вояків, які проходили лікування у час, коли будівля гімназії використовувалась як шпитальне приміщення. [12] Серед них, за

1915 рік – 1 чол., за 1916 – 4 чол., за 1917 – 5 чол. Показово, що всі солдати, які гоїли рани у стінах Першої школи, походили з Миргородського повіту, а один – із самого міста. **Додаток А.**

#### **2.4.1. У період Другої світової війни**

З 1943 по 1944 рр. у приміщенні середньої школи № 1 діяв радянський госпіталь. Серед бійців, які в цей час проходили тут лікування нам вдалося встановити лише одне ім'я – **Клименко Дмитро Григорович** 1926 р.н., призваний до РККА у вересні 1943 р., був тяжко поранений у боях під Корсунь-Шевченківським. Лікувався спершу у Черкаському госпіталі, а потім – у евакогоспіталі № 3117, який був розташований у приміщенні теперішньої Миргородської середньої школи № 1, де Дмитро Григорович навчався до війни. [1 с. 103]

Серед працівників шпиталю була **Рудь (Омельченко) Катерина Василівна** 1921 р.н. З початком війни її залучили до роботи у госпіталі. Вдень дівчина працювала у колгоспі, а на ніч приходила до поранених, адже поранених червоноармійців привозили переважно вночі. Обробляла рани, робила перев'язування, доводилося купати німецьких солдат та офіцерів, прала білизну та ремонтувала одяг. [1 с. 155-156]

### **3. Висновки**

Отже в результаті нашого дослідження ми встановили наступні факти про **військово-медичне використання приміщень школи:**

1. У ході двох світових воєн приміщення Миргородської школи № 1 використовували для розміщення шпиталів: у Першій світовій – у 1915-1916 рр. та відразу після Лютневої революції 1917р.; [5] у Другій світовій у 1943-1944 рр. тут діяв радянський госпіталь.

2. Будівлю використовували, як казарму: з кінця 1918р. війська УНР, з 1941 по 1943 рр. – німецькі солдати.

3. Миргородська школа № 1 перебувала у мілітарному оточенні: з одного її боку, по вул. Гоголя 171/1, у будинку церковнопарафіяльної школи з 1919 по 1920 рр. було розташовано підрозділ РККА; [8 с.43] з іншого, – між вулицями Гоголя і Озерною, дислокувалися війська Миргородського гарнізону – 1-а і 3-тя батареї Оренбурзького козачого артилерійського дивізіону, у 1917-1920 рр. тут перебували війська більшовиків, німців, УНР (Миргородський курінь), денікінців, махновців, з 1934 по 1937 рр., – 75-й артилерійський полк РККА. [8 с.48]

4. У 1930-х роках на території школи систематично відбувалися навчання військ кінної справи та фехтуванню. [1 с.126-127]

5. Територія школи була місцем бойових дій: у 1941 у її саду новобранці РККА ховалися від німецьких бомбардувань, [1 с.126-127] а знахідки військового спорядження часів Другої світової війни – залишок латунної стрічки для упаковки боеприпасів, двох відстріляних гільз німецького (7,92 мм – 1935 року випуску) та радянського (7,62 мм – 1940) виробництва та осколків [13] підтверджують факт боїв, обстрілів та бомбардувань шкільного двору.

**Дослідили участь вихованців школи у бойових діях, і дізналися, що:**

1. У Першій світовій війні воювали – **Концевич Володимир Михайлович**, доброволець, загинув 1915 р., [7] **Шаруда Олександр**, доброволець, учасник Першої світової та Громадянської воєн, кавалер орденів Симона Петлюри та Воєнного хреста УНР, помер у Торонто у 1970 р., [2] **Бокітько Володимир Михайлович**, учасник Першої світової та Громадянської воєн, військовий інженер, підполковник армії УНР [10] та **Матлін Арон Гіллелевич** (Ільїн Аркадій Ілліч), учасник Першої світової та Громадянської воєн, дивізійний комісар РККА, член ВКП(б), кавалер ордена Червоної Зірки, [1] розстріляний 1938р. «за участь у військовій змові». [15]

2. Крім зазначених бійців, було також багато інших, що підтверджується тим, що Шаруда Олександр перейшов з Богданівського до

Запорізького полку під впливом спілкування з групою своїх товаришів – *миргородських гімназистів*, щоб далі служити разом. [2]

3. У другій світовій війні брали участь: *Зарембо Володимир Миколайович* 1923 р.н., Герой СРСР; [1 с.34-35] *Бабенко Олексій Федорович* 1923 р.н., Герой СРСР; [1 с.41] *Кононенко Григорій Дмитрович* 1919 р.н., учасник радянсько-фінської війни 1939-1940 рр., військової операції 1940 року проти Румунії та радянсько-німецької війни, кавалер орденів Слави II і I ступенів; [1 с.44-45] *Горіна (Корсун) Галина Іллівна* 1922 р.н., кавалер орденів Вітчизняної війни I і II ст., Червоної Зірки, Богдана Хмельницького II ст.; [1 с. 85-87] *Кійко Яків Петрович* 1913 р.н., учасник радянсько-німецької та радянсько-японської воєн, кавалер орденів Червоного Прапора, Червоної Зірки, Вітчизняної війни, Високого ордену Монгольської Народної республіки; [1 с. 183-184] *Клименко Дмитро Григорович* 1926 р.н., кавалер орденів Вітчизняної війни I ст., «За мужність» II ст. ; [1 с. 103] *Ксьонз Микола Андрійович* 1924 р.н., кавалер ордену Вітчизняної війни II ст.; [1 с. 114-115] *Пащенко Михайло Миколайович* 1924 р.н., кавалер орденів Слави III ст., Вітчизняної війни I ст. [1 с. 56-57]

**Дослідили розвиток шпитально-медичної служби у Миргороді і встановили, що:**

1. У період Першої світової війни для лікування поранених використовували приміщення: нової міської лікарні, [9 с.70] Дворянського зібрання (1914), [8 с.188] Чоловічої гімназії (1915-1916, 1917), [5] будинку родини Дяченків (1915). [8. с.186]

2. За розмірами приміщення і за часом його використання, головним місцем лікування поранених солдатів за часів Першої світової війни у Миргороді була будівля Чоловічої гімназії.

3. Лікуватися до Миргорода направляли передусім воїнів – мешканців самого Миргородського повіту. **Додаток Б.**

4. Ми встановили імена десяти вояків, які відновлювали здоров'я у миргородському шпиталі у той час, коли його було розміщено у будівлі

гімназії. [15] Серед них лікувалися у 1915 році – 1 чол., 1916 – 4 чол., 1917 – 5 чол.

5. У період Другої світової війни у приміщенні середньої школи № 1 діяв радянський евакогоспіталь № 3117, у якому проходив лікування **Клименко Дмитро Григорович** 1926 р.н., [1 с. 103] серед працівників шпиталю була **Рудь (Омельченко) Катерина Василівна** 1921 р.н. [1 с. 155-156]

#### 4. Використання зібраної інформації



Година спілкування «Минуле живе, доки його пам'ятають» 3.10.2016

Дослідивши військову історію Миргородської школи № 1, ми дізналися про військово-медичне використання її приміщень у війнах ХХ ст., участь вихованців освітнього закладу у бойових діях, розвиток шпитально-медичної служби у Миргороді.

Щоб ця інформація стала доступною широкому загалу, ми провели ряд заходів: у рамках тижня «Ти стоїш, рідна школо...» було проведено годину спілкування для учнів 7-х класів «Через роки до сьогодні. Відмі люди нашої школи» (25.10.2017 року).

Здобуті матеріали ми підготували для оприлюднення у місцевій пресі, і очікуємо їх публікації, та розмістили на сайті нашої творчої групи <http://panas-istoria.3dn.ru/>. Отримані відомості поширили у Вікіпедії, де 05.11.2017 ми створили статтю «Миргородська загальноосвітня школа № 1 імені Панаса Мирного». [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B8%D1%80%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B4%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0\\_%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%8F\\_%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0\\_%E2%84%96\\_1\\_%D1%96%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%96\\_%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B0\\_%D0%9C%D0%B8%D1%80%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B8%D1%80%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B4%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%8F_%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0_%E2%84%96_1_%D1%96%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%96_%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B0_%D0%9C%D0%B8%D1%80%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE).

Зібрані нами матеріали ми переслали електронною поштою співробітникам Миргородського краєзнавчого музею ([mirgmuzey@mail.ru](mailto:mirgmuzey@mail.ru)).

## 5. Список джерел та використаної літератури

1. Вертелецький В.Ю., Сахаров К.Г. Миргород. Ветеранська слава / Вертелецький В.Ю., Сахаров К.Г. – Київ: Аванпост-Прим, 2010, 272 с.
2. Дяченко П. Г. Чорні запорожці. Спомини командира 1-го кінного полку Чорних запорожців Армії УНР [Електронний ресурс] / Дяченко П.Г. – Київ: Стікс, 2010 г. Режим доступу: <https://coolib.com/b/213227>
3. Зубковська К.І. «Нотатки К.І.Зубковської про освіту в Миргороді». Рукопис. Фонди Миргородського краєзнавчого музею
4. Коротка історична довідка по СШ №1 ім. Панаса Мирного м.Миргорода. Підготовлено за матеріалами архіву Миргородського краєзнавчого музею. Директор Фесенко А.М. Фонди Музею історії школи Миргородської ЗОШ І-ІІІ ст. № 1 імені Панаса Мирного
5. Літопис історії Миргородської середньої школи № 1 імені Панаса Мирного / Фонди Музею історії школи Миргородської ЗОШ І-ІІІ ст. № 1 імені Панаса Мирного
6. Людмила Розсоха. Він працював задля української церкви / Розсоха Л.О. // Прапор перемоги. 2014р., с.3
7. Москаленко Ярослав. Володимир Концевич: сто років пам'яті Москаленко Я.В. // Прапор перемоги № 3, 15.01.2016, с.6
8. Розсоха Л. О. З історії миргородських вулиць / Розсоха Л.О. – Київ: Аванпост-прим, 2012, 304 с. з іл., портр.
9. Розсоха Л. О. Миргородська старовина: Дослідження. Статті. Нариси. Розвідки / Розсоха Л.О. – Кобеляки: Кобеляки, 2002. – 424 с.: іл.
10. Сайт Миргородської міської організації ветеранів України / Бокітько Володимир Михайлович [Електронний ресурс] Режим доступу: [http://myrgveteranus.at.ua/news/bokitko\\_volodimir\\_mikhajlovich/2015-01-11-461](http://myrgveteranus.at.ua/news/bokitko_volodimir_mikhajlovich/2015-01-11-461)
11. Сайт Миргородської ЗОШ І-ІІІ ст. № 1 імені Панаса Мирного [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://school-1-mirg.at.ua/>
12. Сайт Пам'яті героїв Великої Війни 1914-1918 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://gwar.mil.ru>

13. Сайт пошукового загону «Славія» / Знахідки часів Другої світової на території Миргородської школи № 1 імені Панаса Мирного [Електронний ресурс] Режим доступу:

[http://slavia.do.am/news/znakhidki\\_chasiv\\_drugoji\\_svitovoji\\_na\\_teritoriji\\_mirгородskoji\\_shkoli\\_1\\_imeni\\_panasa\\_mirnogo/2015-05-26-316](http://slavia.do.am/news/znakhidki_chasiv_drugoji_svitovoji_na_teritoriji_mirгородskoji_shkoli_1_imeni_panasa_mirnogo/2015-05-26-316)

14. Сайт пошукового загону «Славія» / Народна освіта на Миргородщині / Історія Першої школи [Електронний ресурс] Режим доступу: [http://slavia.do.am/index/istorija\\_starogo\\_primishhennja\\_shkoli\\_1/0-95](http://slavia.do.am/index/istorija_starogo_primishhennja_shkoli_1/0-95)

15. Сайт Центру генеалогічних досліджень / Москва, разстрільні списки / Комунарка [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://rosgenea.ru/?a=9&p=8&r=4&s=%C8%EB%FC%E8%ED>

16. Черушев Н.С., Черушев Ю.Н. Расстрелянная элита РККА (командармы 1-го и 2-го рангов, комкоры, комдивы и им равные): 1937-1941. Биографический словарь [Електронний ресурс] / Черушев Н.С., Черушев Ю.Н. – Москва: Кучково поле; Мегapolis, 2012, 336 с. Режим доступу: <http://1937god.info/node/978>

## 5. Додатки

Додаток А. Список поранених російської імперської армії, які проходили лікування у Миргороді, у шпиталі на території школи № 1

№	Ім'я бійця	Дані	Поступив на лікування
1	Гиренко Спиридон Микитович	єфрейтор 78-го піхотного Навагінського полку, з Березоволуцької волості, поранений у бою під Ярославом 19.05.191	11.11.1915
2	Бардаков Тимофій Улянович	рядовий 3-го Фінляндського стрілецького полку, з Попівської волості, хворий	08.05.1916



3	Бауман Спиридон Іванович	рядовий 118-ї етапної роти, з Попівської волості, хворий	20.05.1916
4	Батієнко Микита Леонтійович	рядовий 40-ї Терської дружини, з Кибинської волості, хворий	11.06.1916
5	Бакало Василь Іванович	рядовий 34-го піхотного Севського полку, з хутора Деркачі Миргородської волості, хворий	26.10.1916
6	Андрущенко Макарій Ананійович	рядовий 80-го піхотного Кабардинського полку, воював на Кавказькому фронті, з Яреськівської волості, хворий	05.03.1917
7	Вакулка Мусій Іванович	рядовий, з містечка Сорочинці Сорочинської волості, хворий	03.05.1917
8	Великолуг Максим Васильович	рядовий 41-го піхотного Селенгінського полку, з Багачанської волості, поранений у бою на річці Золота Липа 14.08.1915	27.05.1916
9	Олексієнко Юхим Андрійович	рядовий, з села Остапівка Березоволуцької волості, хворий	15.06.1917
10	Олексієнко Микола Іванович	рядовий 293-го піхотного Іжорського полку, з міста Миргород, поранений 11.07.1917 у бою на річці Стрипа	21.07.1917

Додаток Б. Картосхема розміщення військових та медичних об'єктів у Миргороді на початку ХХ ст.

